

۵ تصویر تلخ از جمعیت، اشتغال و معیشت

محمد
حقیگو
روزنامه نگار
اقتصادی

پنجره جمعیتی در حالی رو به بسته شدن است که اشتغال پایین، تکفل بالا و گسترش فقر معیشت خانوارها را تهدید می کند

در جامعه زبانی شاید بدون جبران برای کشور به همراه داشته باشد.

گزارش امروز دخل و خرج، به بررسی بخشی از جدیدترین داده های معیشت مردم با استناد به «بسته نجات ایران» می پردازد. این بسته به تازگی توسط جمعی از اقتصاددانان و اتاق بازرگانی تهران منتشر شده است.

مردم با آتش خیزان همه ناکارآمدی های فوق، آینده تیره و تاری از منظر اصلی ترین موتور توسعه یعنی رشد کیفی و کمی جمعیت در حال نمایان شدن است. کار به جایی رسیده است که دیگر نه تنها نمی توان چندین سال معطل گشایش های خارجی اقتصاد ماند، بلکه غفلت هر روز از اصلاحات ساختاری برای ایجاد توازن معیشتی

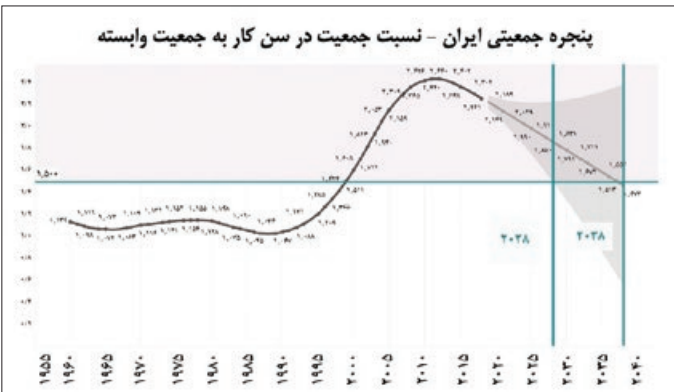
در سال های اخیر، نگاه کارشناسان اقتصادی به طور عمده به مولفه هایی نظیر تورم، نقدینگی، کسری بودجه، نرخ ارز، نرخ بیکاری، عدالت در توزیع یارانه ها و سازو کارهای حمایتی، معطوف بوده و دولت ها نیز با نگاه روزمره، سعی در رتق و فتق این مسائل داشته اگر چه توفیقی نداشته اند و معلوم شده است که بر اثر آب رفتن قدرت اقتصادی

پنجره جمعیتی توسعه رو به بسته شدن

بر خلاف برخی دیدگاه های اقتصادی، رشد و به خصوص رشد همزمان کیفی و کمی جمعیت، یکی از پایه های اصلی توسعه کشورها را تشکیل می دهد. با این حال، تاکید بر کاهش جمعیت در سال های گذشته، هم اینک نمایی تیره و تاریا پیش روی توسعه کشور قرار داده است. تازه ترین آمارها نشان می دهد شاخص مربوط به نقش جمعیت در توسعه اقتصادی یعنی پنجره جمعیتی کشور در آستانه نزول به سطح کمتر از یک و

نیم قرار گرفته و در حال بسته شدن است.

به عبارتی دیگر اهرم ارزشمند جمعیت کشور برای جهش اقتصادی به سوی اقتصادهای پیشرفته که از اواخر دهه ۷۰ به روی کشورمان گشوده شده بود، در سایه بی توجهی به اشتغال و معیشت جمعیت جوان و با اثری، از دست می رود. طبق برآوردها، در حالت خوشبینانه حدود یک و نیم دهه و در حالت بدبینانه کمتر از ۵ سال دیگر، این فرصت از دست خواهد رفت.

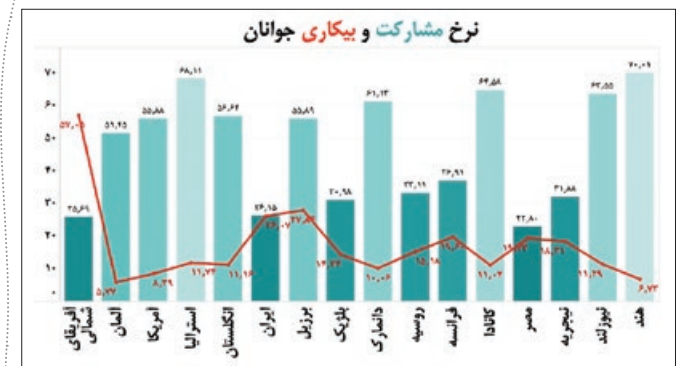

بار سنگین تکفل بر دوش شاغلان

شاهد دیگر بر ادعای تبدیل فرصت وجود پنجره جمعیتی به تهدید اقتصادی این است که در سایه ساختارهای غلط اقتصاد و اشتغال، هم اینک بار تکفل در ایران حتی از کشورهایی که جمعیت آن ها سال ها وارد میان سالی و پیری شده، بیشتر شده است. در ایران این رقم هم اکنون به ۲/۵ رسیده است. یعنی در کشور هر یک نفر شاغل باید معیشت دو و نیم نفر دیگر را نیز تامین کند. این واقعیت تلخ در شرایطی رخ داده است که نزدیک به دو دهه از فرصت پنجره جمعیتی کشور می گذرد.

طبقه متوسط درآمدی آب رفت

نمودار دیگری نیز نشان می دهد که در سال های اخیر، طبقه متوسط و بالاتر از متوسط جامعه از نظر درآمدی، به نفع طبقات فقیر و پایین تر از متوسط آب رفته است. در این نمودار خانوارهای فقیر به خانوارهای با درآمد کمتر از ۵/۵ دلار در روز، خانوارهای پایین تر از متوسط به خانوارهای با درآمد بین ۵/۵ تا ۱۱ دلار در روز، خانوارهای متوسط به خانوارهای با درآمد ۱۱ تا ۵۵ دلار در روز و خانوارهای بالاتر از متوسط به خانوارهای دارای درآمد بیش از ۵۵ دلار در روز اطلاق می شود.

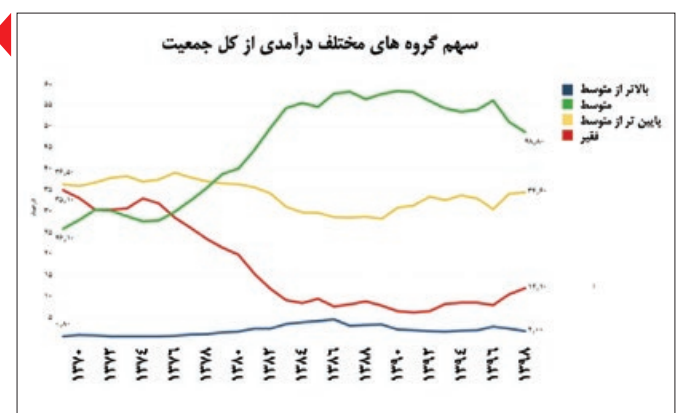

بحران نرخ مشارکت پایین و بیکاری بالا

تخریب فرصت های اشتغال در جامعه که ریشه های آن در تخریب محیط کسب و کار، ناکارایی و فساد بوروکراسی دولتی، رشد بی محابای نقدینگی به ضرر تولید و اشتغال، بی تدبیری در توسعه صنعتی اشتغال زا و... قرار دارد، بخشی از مهم ترین روندهای قابل توجه در راستای ضربه به بنیان های جمعیتی توسعه در کشور به شمار می رود. هم اینک نیز آمارهای مقایسه ای نشان می دهند که ایران یکی از پایین ترین نرخ های مشارکت جوانان در بازار کار را دارد. دردناک تر این که به رغم پایین بودن نرخ مشارکت جوانان، نرخ بیکاری آنان نیز به شدت بالاست. نمودار شماره ۲ به روشنی این مسئله را نشان می دهد.

نرخ وخیم فقر

لنگ زدن سیاست های حمایتی ناشی از انفصال نظام مالیاتی از آن و همچنین نبود آمار دقیق از وضع درآمدی خانوارها، همواره یکی از چالش های اقتصاد ایران بوده است. این در حالی است که از ابتدای دهه ۷۰ به وضوح خط فقر (درصد خانوارهای فقیر) رو به وخامت گذاشته است. در این سال ها اگر چه یارانه نقدی اجرا شد و در آغاز به ۴۵ دلار برای هر نفر رسید، اما در ادامه به دلیل تورم های بالا و نبود به روزرسانی یارانه نقدی به ۲ دلار در ماه های اخیر رسیده است. این شرایط، تهدید بیشتر معیشت و رشد جمعیت را در پی داشته است. در نمودار، خط فقر بر مبنای درآمد زیر ۵/۵ دلار در روز (با احتساب روش برابری قدرت خرید) ترسیم شده است.

ضرورت اقدامات فوری برای ترمیم معیشت خانوارها

داده های فوق، وضعیت وخیم جمعیت، اشتغال و معیشت خانوارها در کشور را نشان می دهد. موضوعی که وقوع آن در سایه غفلت نظام اداره کشور از اهداف و برنامه

معیشت آسیب دیده خانوارها می تواند بخشی از ضعف های مفراط موجود در زمینه نقش جمعیت در توسعه کشور را جبران کند.

های راهبردی و پناه بردن به سیاست های روزمره اتفاق افتاده است. با این شرایط به نظر می رسد تحول در همین سیستم راهبردی کشور در کنار اقدامات فوری ترمیم